

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин
Кафедра всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання
історичних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор НН інституту історії, права
та міжнародних відносин

Ю.В. Подрез
Ю.В. Подрез
«02» вересня 2024 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АНАЛІЗ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ**

**Галузь знань 29 Міжнародні відносини
Спеціальність 291 Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії
Освітньо-професійна програма Міжнародні відносини**

**Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Мова навчання українська**

Погоджено науково-методичною
комісією НН інституту історії, права та
міжнародних відносин
«02» вересня 2024 р.

Голова Моцак С.І., кандидат
педагогічних наук, доцент

Моцак С.І.

Суми – 2024

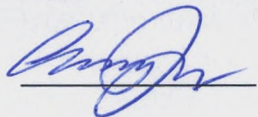
Розробник:

Крупеня І.М., кандидат політичних наук, ст.викладач кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін
Протокол № 1 від «30» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри

Моцак С.І., к. пед. н., доцент, завідувач кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3	Бакалавр	Обов'язкова
		Рік підготовки:
		4-й
		Семестр
		7-й
		Лекції
		20 год.
		Практичні, семінарські
		20 год.
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
		48 год.
		Консультації:
		2 год.
Загальна кількість годин - 90		Вид контролю: залік

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Аналіз та прогнозування зовнішньої політики» є обов'язковою освітньою компонентою навчального плану, циклу компонент професійної та практичної підготовки, яка сприяє підготовці фахівців у сфері дипломатії та міжнародних відносин.

Метою викладання освітньої компоненти «Аналіз та прогнозування зовнішньої політики» є розкриття змісту ключових понять та концептуальних підходів, на яких базуються дослідження явища зовнішньої політики, ознайомлення здобувачів з основними дослідницькими підходами, а також формування уявлення про сучасні методи, важливі для фахового прогнозування зовнішньополітичної діяльності суб'єктів міжнародних відносин.

Основними завданнями вивчення компоненти «Аналіз та прогнозування зовнішньої політики» є: розглянути принципи аналітичної роботи; дати уявлення про головні аспекти та тенденції практичної аналітичної роботи у сфері зовнішньої політики; ознайомити з методами аналізу та прогнозування процесів політичної діяльності, навчити основам їх практичного використання; сформулювати уявлення про місце аналітичних підрозділів у структурі управлінського апарату; представити внутрішню структуру суб'єктів міжнародних відносин, а також розглянути їх цілі та засоби.

Предметом вивчення освітньої компоненти «Аналіз та прогнозування зовнішньої політики» є дослідницькі процедури та прогностичні методики здійснення аналізу зовнішньополітичної діяльності країн.

Інтегральна компетентність:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікації та регіональних студій, зовнішньополітичної діяльності держав, міжнародних взаємодій між державами, міжнародними організаціями та недержавними акторами, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов та передбачає застосування теорій суспільних наук та спеціальних наукових методів дослідження проблем міжнародних відносин.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі і знань про природу і суспільство, та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні компетентності (СК):

СК 1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК 2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК 3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

СК 5. Здатність аналізувати вплив світової економіки, міжнародного права та внутрішньої політики на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держав.

СК 7. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України.

СК 8. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.

СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.

СК10. Здатність аналізувати структуру та динаміку міжнародних суспільних комунікацій, виявляти їх вплив на міжнародну систему, державні та суспільні інститути.

СК11. Здатність аналізувати природу та еволюцію міжнародних організацій, їх місця у системі міжнародних відносин, основних форм та перспектив співпраці України з ними.

СК12. Здатність до здійснення комунікації та інформаційно-аналітичної діяльності у сфері міжнародних відносин (українською та іноземними мовами).

СК13. Здатність аналізувати діяльність міжнародних недержавних акторів та транснаціональні відносини.

СК14. Здатність розуміти закономірності розвитку та самостійно аналізувати ситуацію в країнах і регіонах світу на основі інформації політичного, історичного, економічного, культурного, правового характеру із застосуванням міждисциплінарних та наукових методів досліджень міжнародних відносин.

СК15. Здатність здійснювати фахову діяльність з дотримання етично-протокольних норм та врахуванням етнокультурних особливостей національної дипломатії країн світу.

Навчання спрямоване на комплексну реалізацію практичної, когнітивно-освітньої, професійної та виховної мети, а саме:

- *практична мета*: формування студентів певного обсягу знань про політичні, економічні, соціальні процеси у світі, місце у ньому України, взаємозв'язок внутрішньої та зовнішньої політики, виробленні навичок аналізу історичних явищ та виявлення їх причинно-наслідкових зв'язків, самостійного узагальнення інформації, вмінь застосовувати набуті знання у повсякденній діяльності, орієнтації у суспільно-політичному житті країни;

- *когнітивно-освітня мета*: формування цілісного уявлення про основні етапи розвитку міжнародних відносин як науки та ознайомлення з понятійно-категоріальним апаратом;

- *професійна мета*: формування знань про систему міжнародних відносин, середовище системи міжнародних відносин, учасників міжнародних відносин, їх цілі, засоби і стратегії;

- *виховна мета*: формування патріотичної свідомості, ознайомлення з поняттями національні інтереси держави, правові та моральні принципи регулювання міжнародних відносин.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Навчальна дисципліна «Аналіз та прогнозування зовнішньої політики» тісно пов'язана з такими компонентами як «Історія та теорія міжнародних відносин», «Геополітика та геостратегія», «Україна в світовій політиці», «Зовнішня політика провідних країн світу» та іншими.

3. Результати навчання за дисципліною

ПРН 01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

ПРН 02. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів.

ПРН 03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.

ПРН 04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.

ПРН 06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

ПРН 07. Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси.

ПРН 08. Збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій.

ПРН 11. Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні довідки.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів

Поточний контроль										Разом	Сума
РОЗДІЛ 1				РОЗДІЛ 2				РОЗДІЛ 3			
Т. 1.1	Т. 1.2	Т. 1.3	Т. 1.4	Т. 2.1	Т. 2.2	Т. 2.3	Т. 2.4	Т. 3.1	Т. 3.2		100
Поточний контроль										76	
8		8	8	8	8	10	10	8	8		
Контроль самостійної роботи										24	
2	4	2	2	2	4	2	2	2	2		

Об'єктом додаткового заохочення студентів може бути виконання інших видів робіт: участь у роботі всеукраїнських та міжнародних наукових конференцій, підготовка та публікація наукової студентської роботи та інші.

4.1. Критерії оцінювання видів роботи для поточного контролю

Під час оцінювання результатів навчання застосовується накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання якості виконання здобувачами вищої освіти всіх видів аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності, спрямованих на опанування навчального матеріалу шляхом поточного та підсумкового контролю.

Система оцінювання курсу реалізується згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти під час відвідування лекцій, участі у семінарах та виконання інших видів роботи.

Поточний контроль складається з таких компонентів:

- **64 бали:** участь у семінарах – підготовка аналітичних звітів та доповідей і пред'явлення результатів в аудиторії у вигляді усних відповідей, участь в обговоренні семінарських питань / дискусіях, виконання практичних завдань.

- **9 балів:** підготовка індивідуального творчого завдання (презентації, рейтингів керівників, історичної передвиборчої компанії, слоганів правління тощо).

- **25 балів:** опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка рефератів, есе тощо.

Разом – 100 балів.

В Університеті передбачено можливість перезарахування результатів неформальної та/або інформальної освіти відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній

освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка (<https://sspu.edu.ua/universytet/edusci/normatyvno-pravova-baza>).

Перезарахування результатів здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених освітньою програмою.

Перезарахуванню можуть підлягати результати навчання отримані шляхом неформальної та/або інформальної освіти, що за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як навчальній дисципліні в цілому, так і її окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, які передбачені цією робочою програмою.

Оцінювання результатів аудиторної роботи здійснюється за наступними критеріями

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
6	Здобувач вищої освіти у повному обсязі опрацював матеріал (на належному рівні сформовані знання); упевнено оперує набутими знаннями; аналізує їх, робить власні висновки, здатен відповісти на питання, яке вимагає критичного мислення.
5	Здобувач вищої освіти достатньо повно володіє матеріалом (на достатньому рівні сформовані знання та вміння); аналізує його, робить відповідні висновки, уміє логічно висловити своє ставлення до отриманої інформації. Може відповісти на додаткове питання.
4	Здобувач вищої освіти достатньо повно володіє матеріалом (на достатньому рівні сформовані знання), може дати відповідь на додаткове питання у межах вивченої теми. Однак, не може навести приклад при розкритті змісту певного поняття
3	Здобувач вищої освіти не засвоїв всього програмового матеріалу, допускає незначні помилки, відповідає невпевнено, не завжди адекватно використовує терміни та поняття.
2	Здобувач вищої освіти не засвоїв значної частини програмового матеріалу, допускає суттєві помилки, не володіє поняттєвим апаратом
0	Здобувач вищої освіти не готовий до заняття, не відповідає на питання, що винесені на розгляд. Відсутність на занятті.

4.2 Критерії оцінювання рівня теоретичної та практичної підготовки студента

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
A	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання. Студент здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями
B	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань. Студент здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, в яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями
C	В цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.
D	Правильно вирішив половину розрахункових/тестових завдань. Студент має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого, під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків
E	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив окремі тестові завдання.
F	Безсистемне відділення випадкових ознак вивченого, невміння робити найпростіші операції аналізу і синтезу, доходити узагальнень, висновків
FX	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання дисципліни «Аналіз та прогнозування зовнішньої політики» можуть бути:

- усне опитування. Здійснюється шляхом індивідуального і фронтального опитування. При індивідуальному опитуванні викладач ставить перед здобувачем вищої освіти декілька запитань, при фронтальному – серію логічно пов'язаних між собою питань перед усією аудиторією;
- тестові завдання. Тести – це спеціальні завдання, виконання (чи невиконання) яких вказує на наявність (або відсутність) у здобувача вищої освіти певних знань, умінь;
- контроль самостійної роботи;
- залік.

Засоби діагностики результатів навчання мають на меті критичне мислення, комплексне розв'язання проблем, оригінальність, креативність, міркування та створення ідей, комунікативні навички та навички самоорганізації, уміння працювати з інформацією. Особлива увага при опануванні змісту навчальної дисципліни приділяється запобіганню порушенню академічної доброчесності та забезпечення довіри до результатів освітнього процесу та освітньої діяльності.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняттю «аналіз зовнішньої політики» та назвіть джерела аналізу.
2. Схарактеризуйте місце аналізу та прогнозування в зовнішній політиці.
3. Схарактеризуйте завдання, вихідні дані прогнозування та чотири основних сценаріїв майбутнього.
4. Схарактеризуйте етапи становлення аналізу зовнішньої політики та їх сутність.
5. Схарактеризуйте поняття, міжнародно-правовий статус та інтереси суб'єктів міжнародних відносин.
6. Схарактеризуйте інформаційне забезпечення зовнішньополітичного аналізу та прогнозування.
3. Схарактеризуйте методіку івент-аналізу або методу аналізу даних про події.
4. Схарактеризуйте теорію прийняття зовнішньополітичних рішень.
5. Схарактеризуйте інформаційну базу для аналізу зовнішньополітичної діяльності.
6. Схарактеризуйте стратегічні й поточні цілі суб'єктів міжнародних відносин. Інтереси явні і приховані. Методика виявлення інтересів і цілей.
7. Схарактеризуйте поведінку держави на міжнародній арені. Методи аналізу. Критерії оцінки. Способи врахування поведінки держави.
8. Схарактеризуйте методи аналізу документів.
9. Схарактеризуйте контент-аналіз як один із методів аналізу документів.
10. Схарактеризуйте івент-аналіз як один із методів аналізу документів.
11. Схарактеризувати основні види групових експертних оцінок.
12. Схарактеризувати метод синектики: основні принципи, етапи, сильні та слабкі сторони.
13. Схарактеризувати метод дельфі: основні принципи, етапи, сильні та слабкі сторони.
14. Схарактеризувати ситуаційний аналіз: методика проведення, інтереси та довгострокові цілі.
15. Схарактеризувати SWOT-аналіз та історичні аспекти розробки теорії SWOT-аналізу.
16. Схарактеризуйте основні види групових експертних оцінок.
17. Схарактеризуйте стратегічний аналіз: функціональні та концептуальна специфіка.
18. Схарактеризуйте стратегічне партнерство, його критерії та перспективи.
19. Схарактеризуйте прогнозування у міжнародних відносинах.
20. Схарактеризуйте національний характер та культурні особливості народу при прогнозуванні зовнішньої політики.
21. Схарактеризуйте фактори, які обумовлюють можливість прогнозування

у міжнародних відносинах.

22. Формування гіпотези при прогнозуванні. Визначення можливих факторів зміни гіпотези.

23. Схарактеризуйте прогнозування за аналогією. Застосування теорії ймовірності при прогнозуванні.

24. Схарактеризуйте здійснення прогнозного проекту.

25. Схарактеризуйте об'єкт прогнозування в системі міжнародних відносин, збір інформації про минулий розвиток об'єкта прогнозування.

26. Схарактеризуйте можливі фактори впливу на об'єкт прогнозування. Аналіз суспільних сил, які чинять вплив на формування зовнішньої політики.

27. Сприятливі фактори в розвитку прогнозу. Несприятливі фактори. Коригування прогнозу.

28. Схарактеризуйте аналітичні документи: вимоги, методика та принципи формування.

29. Схарактеризуйте відмінності підсумкових документів прикладних аналітичних розробок від підсумкових документів фундаментальних досліджень.

30. Схарактеризуйте особливості процесу презентації аналітичних розробок. Усна та письмова презентація дослідження: особливості донесення інформації до замовник.

6. Програма навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Аналіз та прогнозування зовнішньої політики» складається з трьох розділів, які в цілому висвітлюють найактуальніші проблеми міжнародних відносин.

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Аналіз зовнішньої політики

Тема 1.1. Місце аналізу та прогнозування в зовнішній політиці.

Місце зовнішньополітичної діяльності в забезпеченні функціонування держави. Завдання зовнішньої політики. Поняття «зовнішньої політики». Зовнішньополітична діяльність як система. Взаємодія зовнішньої та внутрішньої політики. Причинно-наслідкові зв'язки в зовнішньополітичній діяльності.

Поняття «аналіз» в зовнішньополітичній діяльності. Джерела аналізу. Завдання аналізу.

Поняття планування в зовнішньополітичній діяльності. Завдання планування. Види планування. Планування і поточна політика. Аналіз і планування. Стратегічний аналіз і стратегічне планування.

Прогнозування в зовнішньополітичній діяльності. Завдання прогнозування. Види прогнозування. Чотири основних сценаріїв майбутнього. Структура однополюсного світу. Біполярний світ. Прогнози Дж. Модельського, Дж. Аррігі, І. Уоллерстайна, Дж. Голдстайна, С. Хантінгтона, К. Уолтса, Х. Макрея.

Тема 1.2. Етапи формування аналізу зовнішньої політики.

Етапи становлення аналізу зовнішньої політики та їх сутність. Початковий етап становлення аналізу зовнішньої політики (друга половина 50-х рр.). Виокремлення напрямків аналізу зовнішньої політики. Порівняльні дослідження зовнішньої політики, структурно-функціональний аналіз зовнішньої політики; дослідження зовнішньої політики з позицій загальної та соціальної психології.

Аналіз зовнішньої політики. Теорія прийняття зовнішньополітичних рішень, бюрократична теорія, комп'ютерне моделювання зовнішньополітичного процесу та процесів прийняття зовнішньополітичних рішень, теорія експертних оцінок.

Виклики глобалізації для аналізу зовнішньої політики. Співвідношення традиційно їта нової парадигм у аналізі зовнішньої політики.

Тема 1.3. Аналіз зовнішньополітичної діяльності суб'єктів міжнародних відносин.

Поняття суб'єкта міжнародних відносин. Міжнародно-правовий статус суб'єкта міжнародних відносин. Інтереси суб'єктів міжнародних відносин. Структура інтересів суб'єкта. Стратегічні й поточні цілі. Інтереси явні і приховані. Методика виявлення інтересів і цілей.

Поведінка держави на міжнародній арені. Методи аналізу. Критерії оцінки. Способи врахування поведінки держави.

Суб'єкти міжнародних відносин в структурах міжнародних організацій. Форми участі. Правовий статус. Аналіз цілей. Виявлення особливостей участі й поведінки.

Аналіз діяльності представників держави в міжнародних відносинах. Місце суб'єктивного фактора. Методи використання суб'єктивного фактора в міжнародних відносинах.

Тема 1.4. Інформаційне забезпечення зовнішньополітичного аналізу та прогнозування

Критерії орієнтування у інформаційному масиві. Особливості відбору інформації при зовнішньополітичному аналізі. Ступінь надійності, рівень суб'єктивності та об'єктивності, часткова та комплексна інформація, рівень доступності. Проблема профільної та фонові інформації у

зовнішньополітичному аналізі. Характер, типологія джерел інформації прикладного політичного аналізу

Збір інформації. Первинна і вторинна інформація. Визначення комплексу профільної і фонові інформації у зовнішній політиці, зв'язок комплексу з первинної та вторинної (похідною) інформацією. Джерела інформації в сфері зовнішньої політики. Документальні джерела. ЗМІ як джерело інформації. Спостереження. Види спостереження.

Інформаційна база для аналізу зовнішньополітичної діяльності. Канали надходження інформації. Офіційні канали інформації.

РОЗДІЛ 2. Методологія зовнішньої політики.

Тема 2.1. Методи аналізу документів.

Поняття та види документів. Кодування відповідей на відкриті запитання, аналіз однотипних фрагментів тексту. Традиційний аналіз документу. Контент-аналіз. Завдання та види контент-аналізу.

Процедура контент-аналізу. Спеціальні методики контент-аналізу. Якісний варіант контент-аналізу. Когнітивне картування. Поняття, завдання та процедура. Побудова картосхеми понять. Методика Б. Корані. Інтерпретація результатів когнітивного картування. Івент-аналіз. Інтент-аналіз. Дискурс-аналіз.

Тема 2.2. Експертні методи.

Основні види групових експертних оцінок. Методи на основі простого обміну думками з приводу конкретної політичної проблеми.

Метод комісій. Нарада як спосіб здійснення групових експертних оцінок.

Семінар як низько ефективний спосіб організації роботи експертів.

Брейнстормінг. Основні принципи та етапи брейнстормінгу. Склад експертної групи в мозковому штурмі. Феномен групового мислення. Роль модератора в брейнстормінгу. Метод синектики. Дельфійський метод.

Тема 2.3. Ситуація як об'єкт аналізу.

Використання статистичних та математичних методів для аналізу подієвої інформації. Ситуаційний аналіз. Методика проведення ситуаційного аналізу. Інтереси та довгострокові цілі. Ресурси політичної участі. Виявлення структури політичної ситуації. Аналіз факторів зовнішнього середовища ситуації. SWOT-аналіз.

Тема 2.4. Стратегічний аналіз: функціональні та концептуальна специфіка.

Аналіз місця і ролі держави в багатополарній геополітичній моделі сучасного світу. Визначення стратегічних цілей зовнішньої політики держави. Її ієрархія. Аналіз геополітичних кодів держави. Формування геополітики держави протягом її історії, панівні геополітичні концепції, засоби їх реалізації.

Політичні економічні, соціальні, релігійні та їх чинники, які визначають геополітичні коди держави.

Визначення союзників і конкурентів на даному етапі розвитку держави. Визначення сфер і регіонів співробітництва та сфер і регіонів конкуренції з окремими державами світу. Стратегічне партнерство і його перспективи. Критерії стратегічного партнерства.

Вибір ефективних засобів в реалізації стратегічних інтересів держави на міжнародній арені (воєнні, політичні, економічні, ідеологічні, культурні та ін.). Оцінка стратегічних ризиків держави на міжнародній арені та можливих негативних наслідків.

Розгляд альтернативних варіантів визначення стратегічних цілей. Визначення сфер співробітництва. Вивчення засобів реалізації стратегічних цілей держави на міжнародній арені.

РОЗДІЛ 3. Прогнозування зовнішньої політики.

Тема 3.1. Прогнозування у міжнародних відносинах.

Фактори, які обумовлюють можливість прогнозування у міжнародних відносинах. Визначення об'єкта прогнозування. Повнота, достовірність і точність даних про об'єкт прогнозування. Формування гіпотези при прогнозуванні. Визначення можливих факторів зміни гіпотези.

Прогнозування на основі причинних зв'язків. Прогнозування за аналогією. Застосування теорії ймовірності при прогнозуванні. Передбачення на основі стійких тенденцій розвитку міжнародних відносин. Використання розвитку подій у певному напрямку при прогнозуванні. Врахування циклічності в розвитку подій.

Статистичний матеріал у прогнозуванні зовнішньої політики. Врахування особового фактору в прогнозуванні зовнішньої політики. Національний характер та культурні особливості народу при прогнозуванні зовнішньої політики.

Тема 3.2. Здійснення прогнозного проекту.

Визначення об'єкту прогнозування. Збір інформації про минулий розвиток об'єкта прогнозування. Визначення об'єкта прогнозування в системі міжнародних відносин. Можливі фактори впливу на об'єкт. Аналіз суспільних сил, які чинять вплив на формування зовнішньої політики. Сприятливі фактори в розвитку прогнозу. Несприятливі фактори. Коригування прогнозу.

6.2. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Аналіз зовнішньої політики

Тема 1. Місце аналізу та прогнозування в зовнішній політиці.

1.1. Предмет та основні завдання курсу.

- 1.2. Категоріальний і понятійний апарат.
- 1.3. Методологія вивчення дисципліни.
- 1.4. Поняття «зовнішньої політики», її принципи, основні засади та взаємодія зовнішньої та внутрішньої політики.
- 1.5. Поняття «аналіз» в зовнішньополітичній діяльності, джерела та завдання аналізу.
- 1.6. Поняття «прогнозування» в зовнішньополітичній діяльності.

Тема 2. Етапи формування аналізу зовнішньої політики

- 2.1. Поняття та мета аналізу «зовнішньої політики».
- 2.2. Етапи становлення аналізу зовнішньої політики та їх сутність
- 2.3. Методика івент-аналізу або метод аналізу даних про події.
2. 4. Теорія прийняття зовнішньополітичних рішень, бюрократична теорія, комп'ютерне моделювання зовнішньополітичного процесу та процесів прийняття зовнішньополітичних рішень, теорія експертних оцінок.

Тема 3. Аналіз зовнішньополітичної діяльності суб'єктів міжнародних відносин.

- 3.1. Поняття суб'єкта міжнародних відносин та міжнародно-правовий статус суб'єкта міжнародних відносин.
- 3.2. Інтереси, структура інтересів суб'єктів міжнародних відносин. Стратегічні й поточні цілі. Інтереси явні і приховані. Методика виявлення інтересів і цілей.
- 3.3. Поведінка держави на міжнародній арені. Методи аналізу. Критерії оцінки. Способи врахування поведінки держави.
- 3.4. Суб'єкти міжнародних відносин в структурах міжнародних організацій. Форми участі. Правовий статус. Аналіз цілей. Виявлення особливостей участі й поведінки.
3. 5. Аналіз діяльності представників держави в міжнародних відносинах.

Тема 4. Інформаційне забезпечення зовнішньополітичного аналізу та прогнозування

- 4.1. Параметри інформації. Якісні, кількісні та ціннісні показники. Доступна і недоступна інформація. Профільна та фонові інформація. Первинна і вторинна інформація.
4. 2. Поняття, сутність та складники інформаційного процесу. Джерела інформації.
- 4.3. Ступінь надійності, рівень суб'єктивності та об'єктивності, оступності. Часткова та комплексна інформація.
- 4.4. Джерела інформації в сфері зовнішньої політики. Канали надходження інформації.

РОЗДІЛ 2. Методологія зовнішньої політики.

Тема 5. Методи аналізу документів.

- 5.1. Поняття та види документів.
- 5.2. Кодування відповідей на відкриті запитання, аналіз однотипних фрагментів тексту.
- 5.3. Традиційний аналіз документу. Контент-аналіз.
- 5.4. Когнітивне картування: поняття, завдання та процедура.
- 5.5. Методика Б. Корані. Інтерпретація результатів когнітивного картування. Івент-аналіз.
- 2.6. Інтент-аналіз. Дискурс-аналіз.

Тема 6. Експертні методи.

- 6.1. Очні методи групових експертних оцінок. Основні види групових експертних оцінок.
- 6.2. Метод комісій. Нарада як найпопулярніший спосіб здійснення групових експертних оцінок: переваги та недоліки.
- 6.3. Семінар як низькоефективний спосіб організації роботи експертів. «Брейнстормінг» як методика, спрямована на розкриття творчої активності експертів.
- 6.4. Основні принципи та етапи «брейнстормінгу». Склад експертної групи та роль модератора.
- 6.5. Метод синектики. Основні принципи. Етапи. Сильні та слабкі сторони.
- 6.6. Метод Дельфі. Основні принципи. Етапи. Сильні та слабкі сторони.
- 6.7. Метод ПАТТЕРН. Основні принципи. Етапи. Сильні та слабкі сторони.

Тема 7. Ситуація як об'єкт аналізу.

- 7.1. Використання статистичних та математичних методів для аналізу подієвої інформації.
- 7.2. Ситуаційний аналіз: методика проведення, інтереси та довгострокові цілі.
- 7.3. Ресурси політичної участі.
- 7.4. Виявлення структури політичної ситуації.
- 7.5. Аналіз факторів зовнішнього середовища ситуації.
- 7.6. SWOT-аналіз.

Тема 8. Стратегічний аналіз: функціональні та концептуальна специфіка.

- 8.1. Стратегічні цілі зовнішньої політики держави, їх ієрархія.
- 8.2. Аналіз геополітичних кодів держави: політичні, економічні, соціальні, релігійні та їх чинники, які визначають геополітичні коди держави.
- 8.3. Визначення союзників і конкурентів на даному етапі розвитку держави.
- 8.4. Визначення сфер і регіонів співробітництва та сфер і регіонів конкуренції з окремими державами світу.

- 8.5. Стратегічне партнерство та критерії стратегічного партнерства.
- 8.6. Засоби реалізації стратегічних інтересів держави на міжнародній арені.
- 8.7. Оцінка стратегічних ризиків держави на міжнародній арені та можливих негативних наслідків.

РОЗДІЛ 3. Прогнозування зовнішньої політики.

Тема 9. Прогнозування у міжнародних відносинах.

- 9.1. Визначення об'єкта прогнозування: повнота, достовірність і точність даних про об'єкт прогнозування.
- 9.2. Фактори, які обумовлюють можливість прогнозування у міжнародних відносинах.
- 9.3. Формування гіпотези при прогнозуванні. Визначення можливих факторів зміни гіпотези.
- 9.4. Прогнозування за аналогією. Застосування теорії ймовірності при прогнозуванні. Врахування циклічності в розвитку подій.
- 9.5. Статистичний матеріал у прогнозуванні зовнішньої політики.

Тема 10. Здійснення прогностичного проекту.

- 10.1. Визначення об'єкту прогнозування прогнозування в системі міжнародних відносин.
- 10.2. Фактори впливу на об'єкт прогнозування в системі міжнародних відносин.
- 10.3. Аналіз суспільних сил, які чинять вплив на формування зовнішньої політики.
- 10.4. Сприятливі та несприятливі фактори в розвитку прогнозу. Коригування прогнозу.

7.1. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	у тому числі					
	Усього	Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост. р
Розділ 1. Аналіз зовнішньої політики						
Тема 1.1. Місце аналізу та прогнозування в зовнішній політиці	8	2	2			4
Тема 1.2. Етапи формування аналізу зовнішньої політики	8	2	2			4
Тема 1.3. Аналіз зовнішньополітичної діяльності суб'єктів міжнародних відносин	8	2	2			4
Тема 1.4. Інформаційне забезпечення зовнішньополітичного аналізу та прогнозування	10	2	2			6
Розділ 2. Методологія зовнішньої політики						
Тема 2.1. Методи аналізу документів	10	2	2			6
Тема 2.2. Експертні методи	8	2	2			4
Тема 2.3. Ситуація як об'єкт аналізу	10	2	2			6
Тема 2.4. Стратегічний аналіз: функціональні та концептуальна специфіка	8	2	2			4
Розділ 3. Прогнозування зовнішньої політики						
Тема 3.1. Прогнозування у міжнародних відносинах	8	2	2			4
Тема 3.2. Здійснення прогностичного проекту	10	2	2			6
Усього годин	90	20	20		2	48

7.2. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
1	Місце аналізу та прогнозування в зовнішній політиці.	2
2	Етапи формування аналізу зовнішньої політики	2
3	Тема 1.3. Аналіз зовнішньополітичної діяльності суб'єктів міжнародних відносин	2
4	Інформаційне забезпечення зовнішньополітичного аналізу та прогнозування.	4
5	Методи аналізу документів	2
6	Експертні методи	2
7	Ситуація як об'єкт аналізу	2
8	Стратегічний аналіз: функціональні та концептуальна специфіка	2
9	Прогнозування у міжнародних відносинах	2
10	Здійснення прогностичного проекту	2
	Разом	20

7.3. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
1	Місце аналізу та прогнозування в зовнішній політиці.	2
2	Етапи формування аналізу зовнішньої політики	2
3	Тема 1.3. Аналіз зовнішньополітичної діяльності суб'єктів міжнародних відносин	2
4	Інформаційне забезпечення зовнішньополітичного аналізу та прогнозування.	4
5	Методи аналізу документів	2
6	Експертні методи	2
7	Ситуація як об'єкт аналізу	2

8	Стратегічний аналіз: функціональні та концептуальна специфіка	2
9	Прогнозування у міжнародних відносинах	2
10	Здійснення прогностичного проекту	2
	Разом	20

8. Рекомендовані джерела інформації

Наведені далі нормативно-правові, літературні та інші рекомендовані джерела до навчальної дисципліни «Аналіз та прогнозування зовнішньої політики» систематизовані та структуровані наступним чином:

- Нормативно-правові та інші акти:
- Літературні джерела:

Нормативно-правові та інші акти:

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 02.09.2024).
2. Статут ООН. URL: http://un.org.ua/images/UN_Charter_Ukrainian.pdf (дата звернення: 02.09.2024).
3. Стратегія національної безпеки України від 14 вересня 2020 року № 392/2020 URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (дата звернення: 02.09.2024).
4. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і ЄС від 14 червня 1994 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012#Text (дата звернення: 02.09.2024).
5. Хартія про особливе партнерство між Україною і Організацією Північно-Атлантичного Договору від 9 липня 1997 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_002#Text (дата звернення: 02.09.2024).

Літературні джерела:

6. Аудит зовнішньої політики України. Що думають українські послы? Європейська правда. 2016. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2016/12/21/7059239/> (дата звернення: 02.09.2024).
7. Артёмов І. Сучасні концепції міжнародних відносин та безпекові фактори зовнішньої політики України. URL: <http://geopolitics-of-ukraine.uzhnu.edu.ua/article/view/2078-1431.2018.2%2821%29.56-77/165986> (дата звернення: 02.09.2024).

8. Базові методики прикладного аналізу МВ. Епістемологія і методи досліджень теорії міжнародних відносин. URL: <https://www.vesna.org.ua/txt/drgluck/irteo/4T9.html> (дата звернення: 02.09.2024).
9. Браун М.П. Посібник з аналізу державної політики / Пер. з англ. К.: Основи, 2020. 243 с.
10. Брус Т.М. Аналіз державної політики як знаряддя громадянського суспільства // Актуальні проблеми державного управління: Зб. наук. праць. Д.: ДФ УАДУ, 2011. Вип. 2. С. 92–99.
11. Варенко В.М. Інформаційно-аналітичні технології прийняття ефективних управлінських рішень. В.М. Варенко. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2014. № 3. С. 62–65. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi>. (дата звернення: 02.09.2024).
12. Варенко В. Методичний аспект створення інформаційно-аналітичних документів: аналіз, технології, проблеми. В. Варенко. Вісн. Книжк. палати. 2015. № 3. С. 46–48. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp> (дата звернення: 02.09.2024).
13. Валевський О.Л. Державна політика в Україні: методологія аналізу, стратегія, механізми впровадження. К.: НІСД, 2021. 242 с.
14. Віднянський С. В., Мартинов А. Ю. Війна Росії проти України та міжнародне співтовариство. Київ : Парлам. вид-во, 2023. 336 с.
15. Гонтар З. Теоретичні та правові засади державного управління національною безпекою у сфері зовнішньої політики. 2019. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/handle/123456789/7026> (дата звернення: 02.09.2024).
16. Григораш С.М. Змістова композиція аналітичних документів. С.М. Григораш. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія: наук. журн. Нац. акад. керів. Кадрів культ. і мистецтв. Київ, 2013. № 1. С. 21–25. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi> (дата звернення: 02.09.2024).
17. Захарова В.І. Інформаційні продукти як результат інформаційно-аналітичної діяльності. Основи інформаційно-аналітичної діяльності : навч. посіб. В.І. Захарова, Л. Я. Філіпова. Київ, 2013. С. 124–176.
18. Захарова В.І. Методика підготовки інформаційно-аналітичних продуктів. Основи інформаційно-аналітичної діяльності : навч. посіб. В. І. Захарова, Л. Я. Філіпова. Київ, 2013. С. 240–257.
19. Захарова В.І. Оглядово-аналітичний документ: поняття, класифікація, структура, методика складання. Основи інформаційно-аналітичної діяльності : навч. посіб. В. І. Захарова, Л.Я. Філіпова. Київ, 2013. С. 204–234.
20. Інформаційно-аналітична діяльність: основи теорії. Ч. 1: конспект лекцій. уклад. Л.Є. Ященко. Одеса, 2014. 79 с. URL: http://opu.ua/upload/files/hsf/dsia/KL_IAD.pdf (дата звернення: 02.09.2024).

21. Каменецький М. С. Прогнозування зовнішньополітичне. Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т./Редкол.:Л. В. Губерський (голова) та ін. . К.: Знання України, 2014. Т.2. 812 с.
22. Капітоненко М. Теорія міжнародних відносин. Чернівці: Книги, 2019. 335 с.
23. Корсунський С. Зовнішня політика в епоху трансформацій. Київ: Видавництво: Віват, 2020. 256 с.
24. Коваленко А.О. Політичний аналіз і прогнозування. К.: Науковий світ, 2021. 201 с.
25. Крупеня І.М. Дорога до миру: стратегії, угоди, формати, сценарії та формула миру Зеленського із 10 пунктів. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Політологія. Соціологія. Право. Випуск 1(57). 2023. С. 34–42.
26. Крупеня І.М. Ідеологія рашизму як політичний феномен режиму путіна. *Політологічний вісник : збірник наукових праць* / голов. ред. В.Ф. Цвих; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Випуск 90. 2023. С. 132–144.
27. Krupenya I.M. Putin's war against Ukraine from the hybrid aggression to full-scale war and its consequences. Development trends in social science in the era of digitalization: Scientific monograph. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2023. С. 136–155.
28. Концепція зовнішньої політики України. Габер Є., Корсунського С., Шелест Г. 2020. 108 с.
[URL: http://fes.kiev.ua/n/cms/fileadmin/upload2/Koncepcija_zovnishnoji_politiki_Ukraini_05.10_1.pdf](http://fes.kiev.ua/n/cms/fileadmin/upload2/Koncepcija_zovnishnoji_politiki_Ukraini_05.10_1.pdf) (дата звернення: 02.09.2024).
29. Манжола В.А. Міжнародні відносини та світова політика: підручник. Київ: Знання, 2014. 662 с.
30. Міжнародні санкції як інструмент стримування російської агресії проти України : аналіт. доп. / [А. Бобровицький, Н. Гавриленко, А. Гончарук, І. Ус, Г. Широкий, Р. Юлдашев] ; за заг. ред. М. Паламарчука. Київ : НІСД, 2023. 76 с.
31. Режим Путіна: перезавантаження-2018 / М.М. Розумний (заг. ред.), Я.В. Бережний, І.В. Валюшко, Р.В. Вла сенко, Д.М. Горелов, В.С. Караваєв, А.В. Лепіхов, І.А. Павленко, В.О. Семененко, О.В. Снігир. Київ : НІСД, 2018. 480 с.
32. Російська війна проти України як тригер змін міжнародної безпеки: базові наративи : аналіт. доп. / [Б. О. Парахонський, Г. М. Яворська]. Київ : НІСД, 2024. 49 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-01/analit_dop_narativi_17012024.pdf (дата звернення: 02.09.2024).

33. Парахонський Б.О., Яворська Г.М. Онтологія війни і миру: безпека, стратегія, смисл. К.: НІСД, 2019. 560 с.
34. Перепелиця Г.М. Зовнішня політика України – 2015: стратегічні оцінки, прогнози та пріоритети. Київ: ВД «Стилос», 2016. 308 с.
35. Потехін О., Тодоров І. Зовнішня політика та міжнародне становище України за часів Президента Петра Порошенка очима експертів. *Зовнішні справи*. 2019. № 2–3, 4–5. С. 12–18.
36. Седляр Ю.О. Еволюція аналізу зовнішньої політики як наукового напрямку. Ю.О. Седляр. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2016. Випуск 93 (Частина II). С. 43–50.
37. Седляр Ю.О., Стадніченко О.І. Зовнішньополітичний аналіз: предметне поле дослідження та етапи становлення. *Науковий журнал "Політикус"*. 2016. Вип.1. С.228–232.
38. Тодоров І.Я. Євроатлантична інтеграція України. Історія та сучасність: навчальний посібник. Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2022. 376 с.

Інформаційні інтернет-ресурси

1. Міністерство закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/>
2. Організація Об'єднаних Націй (ООН). <https://www.un.org/en/>
3. Дипломатична академія України імені Геннадія Удовенка при Міністерстві закордонних справ. URL: <https://mfa.gov.ua/proministerstvo/struktura/diplomaticzna-akademiya>
4. ДП «Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв». URL: <https://gdip.com.ua/menus/view/golovna>
5. Наукове товариство історії дипломатії та міжнародних відносин. URL: <http://sshdir.org.ua/>
6. Рада зовнішньої політики «Українська призма». URL: http://fpp.com.ua/think_thanks/rada-zovnishnoyi-politiki-ukrayinska-prizma/
7. Артьомов І. Сучасні концепції міжнародних відносин та безпекові фактори зовнішньої політики України. URL: <http://geopolitics-of-ukraine.uzhnu.edu.ua/article/view/2078-1431.2018.2%2821%29.56-77/165986>
8. Базові методики прикладного аналізу МВ. Епістемологія і методи досліджень теорії міжнародних відносин. URL: <https://www.vesna.org.ua/txt/drgluck/irteo/4T9.html>
9. Гонтар З. Теоретичні та правові засади державного управління національною безпекою у сфері зовнішньої політики. 2019. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/handle/123456789/7026>
10. Інформаційно-аналітична діяльність: основи теорії. Ч. 1: конспект лекцій. уклад. Л. Є. Яценко. Одеса, 2014. 79 с. URL: http://opu.ua/upload/files/hsf/dsia/KL_IAD.pdf

